

Omvänd er

och tro

Evangelium!

Lutherläsaren 97

INNEHÅLL

LEDAREN. *Vem är rättfärdig?*

Av Kristian Norrback..... 3

FEMTE SÖNDAGEN EFTER PINGST

Var barmhärtiga, Luk. 13:1-5.

Av André Djupsjöbacka..... 10

LUTHER OM 5 MOS. 9.

Texten översatt av Kristian Norrback 17

SAMTIDEN UNDER LUPPEN. Analys av företeelser i vår samtid
som har kyrklig dimension. Kommentar av.....

Joakim Förars,

Vilken roll har konspirationsteorier i en kristen världsbild?..... 22

LUTHERS KOMMENTAR ÖVER GENESIS 11.

Av Tord Carlström..... 31

REDAKTIONSROUTEN..... Bakpärmen

PÄRMBILDEN: Mark. 1:15.

LUTHERLÄSAREN

NR 97 - JUNI 2021

Vem är rättfärdig?

Av Kristian Norrback

”När Paulus blir riktigt ivrig ryms inte tanken i mobiltelefonens skärm.”
Så sammanfattas fyndigt utvärderingen av det nya digitala Nya testamentet på finska *Uusi testamentti 2020* (UT2020), i synnerhet dess försök att översätta utan gamla bibliska uttryck som rättfärdighet (på finska *vanhurskaus*).¹ UT2020 är från början gjord för att läsas i smarttelefoner och plattor utan någon ”pappersversion”.

¹ TD *Katja Kuja*npääs artikel i *Teologisk Tidskrift* 2/2021, 115.

Men först lite sammanhang för översättningarna av Nya Testamentet.

En av milstolparna i reformationen är det tyska Nya testamentet som kom från tryckpressarna (och bokbindarna) i september 1522. **Luther** hade gjort huvuddelen av översättningen under vintermånaderna samma år isolerad på Wartburg, och han fortsatte resten av livet (1522—46) med översättningen av Gamla testamentet och översyner av översättningen med sitt team. Bibeln på tyska var ingenting nytt – däremot det *slag* av översättning Luther strävade till: Bibelns författare skulle nu ”tala tyska”, en vanlig tysk skulle känna igen och förstå språket han läste i Bibeln.

Förvånande snabbt kom *Thet nyija Testamentit* på svenska bara fyra år senare, 1526. Det sägs att den svenska Bibeln (hela Bibeln 1541) sedan endast reviderades under de följande trehundra åren – den kanske mest kända versionen är *Karl XII Bibel 1703* – och att först 1917 års översättning var ett slags nystart – den Bibel som många äldre läsare är uppvuxna med. Idag har vi *Bibel 2000* (med NT från 1981), *Folkbibeln*, som reviderats 2015, **Bo Giertz**’ *Nya testamentet* (med förklaringar) från 1981, med flera översättningar.

Mikael Agricola från Pernå i Finland studerade i Wittenberg 1536—39 och tog sig an översättningen av Bibeln till finska. Han hann få klart *Uusi testamentti* 1548. Sedan hade varje århundrade sitt bidrag: hela Bibeln, *Raamattu* 1642, en revidering, den så kallade *Piplia* 1776, enmansöversättningar på 1800-talet (**Anders Wilhelm Ingman**), och den senaste kyrkobibeln 1992. En skillnad mellan *Bibel 2000* och *Raamattu* 1992 är att medan den förra formellt var en statlig utredning

på uppdrag av Sveriges riksdag, så beslöt finska kyrkomötet i sista hand om den finska översättningen, också i detaljfrågor.²

2000-talet: De stolta upphovsmännen till *UT2020* hävdar i sin presentation att detta digitala Nya testamentet är unikt i världen genom att det har från början konstruerats för smarttelefonen och en bestämd typ av läsare – digitala bibelversioner finns i massor men alla andra bygger på en existerande "pappersversion".³

De bekänner sig till en "läsarcentrerad översättningsmetod" som innebär att översättaren gör sig en möjligast tydlig bild av den läsare (lyssnare, *UT2020* är också ljudbok) man antar kommer att använda översättningen och hans/hennes situation. Den konstruerade "modell-läsaren" i det här fallet fick namnet *Elisa* och är en 20-åring med hygglig allmänkompetens i finska men som inte behärskar religiösa och teologiska termer. *Elisa* läser (hör) *UT2020* i sin telefon eller platta. Det här styr den nya översättningen, vad gäller användbara termer, och telefonskärmen sägs omöjliggöra långa meningar, eller sammansatta meningar med olika bisatser. Man hittar *UT2020* enklast på www.piplia.fi.

UT2020 verkar sätta en felaktig premiss gällande Nya testamentets språk: översättningen ska vara "vardags- eller allmänspråk" (*arki- tai yleiskieltä*), vilket skulle svara mot NT:s

² *Bibel 2000* godkändes av det finska kyrkomötet för bruk i finska kyrkan (Borgå stift) mer eller mindre som ett föreliggande faktum. Bland annat översättningen "den heliga anden" (med litet "a") debatterades. På finska var det aldrig fråga om hur *Henki* ("Anden") skrivs.

³ **Terhi Huovari, Tuomas Juntunen** och **Seppo Sipilä** presenterar sitt verk i bland annat *Teologisk Tidskrift* 2/2021, 169–177.

koine-grekiska som också påstås vara "vardags- eller allmänspråk". Men **Jerker Blomqvist** och **Poul Ole Jastrup** beskriver i *Grekisk – græsk grammatik* NT:s grekiska så: "**Lukas** står bland evangelierna närmast sakprosan och höjer sin stil med hjälp av talrika *septuagintismer* [uttryck från den grekiska översättningen av hebreiskan]. **Matteus** språk är enklare och står vardagsspråket närmare än Lukas'. **Paulus** grekiska är grammatiskt korrekt, men hans stil är högst egenartad, och genom att han utnyttjar språkets uttrycksmöjligheter intill gränsen för det tillåtna blir han en av de mest svårtolkade grekiska prosaförfattare som blivit bevarade" (s. 14—16).

En översättning som gått in för "vardagsspråk" fungerar alltså kanske för Matteus eller **Markus** evangelium, men inför Paulus' brev tornar svårigheterna upp sig. Det har också många nyligen reagerat på: *Teologisk Tidskrift* 2/2021 har två artiklar gällande översättningen av Paulus av **Katja Kujanpää** och **Aila Mielikäinen**, och *Perusta* 3/2021 av **Timo Eskola**, **Erkki Koskeniemi** och **Tapani Harviainen**. Det är glädjande att det kommit en hel rad artiklar om "rättfärdigheten" i Romarbrevet!

Timo Eskola går kritiskt igenom nyöversättningen av sex kärnställen i Romarbrevet som gäller *rättfärdigheten*: Rom 1:16—17; 3:21—24; 3:25—26; 4:2—5; 9:30—32 och 10:3—4.

För att inte svälla ut återger vi nu bara något av kritiken gällande Rom 3:21—24:

1917: (21) *Men nu har, utan lag, en rättfärdighet från Gud blivit uppenbarad, en som lagen och profeterna vittna om*, (22) *en rättfärdighet från Gud genom tro på Jesus Kristus, för alla dem som tro. Ty här är ingen åtskillnad*. (23) *Alla hava ju syndat och äro i saknad av härligheten från*

Gud; (24) och de bliva rättfärdiggjorda utan förskyllan, av hans nåd, genom förlossningen i Kristus Jesus.

Bibel 2000: (21) ***Men nu har Gud uppenbarat en rättfärdighet som inte beror av lagen men som lagen och profeterna har vittnat om – (22) en rättfärdighet från Gud genom tron på Jesus Kristus, för alla dem som tror. Här görs ingen åtskillnad. (23) Alla har syndat och gått miste om härligheten från Gud, (24) och utan att ha förtjänat det blir de rättfärdiga av hans nåd, eftersom han har friköpt dem genom Kristus Jesus.***

Folkbibeln: (21) ***Men nu har det uppenbarats en rättfärdighet från Gud utan lag, en som lagen och profeterna vittnar om, (22) en rättfärdighet från Gud genom tro på Jesus Kristus för alla som tror. Här finns ingen skillnad. (23) Alla har syndat och saknar härligheten från Gud, (24) och de förklaras rättfärdiga som en gåva, av hans nåd, därför att de är friköpta av Kristus Jesus.***

Vi ser att ingen av de här svenska översättningarna 1917—2015 har avstått från ordet rättfärdighet, skillnaderna ligger på andra ställen. UT2020 har i vers 21 och 22 ersatt *vanhurskaus* ("rättfärdighet") med *oikeudenmukaisuus* (närmare "rättvisa") till skillnad från finska översättningar hittills. I vers 24 väljer man *tekee heistä syyttömiä* ("gör dem till oskyldiga").

Nyöversättning är något i stil med: (21) "Nu har Guds rättvisa uppenbarats ... (22) Guds rättvisa uppenbaras för alla som tror på Jesus Kristus ... (24) Men Guds godhet gör dem oskyldiga helt gratis, därför att Kristus Jesus har köpt dem fria."

Eskola pekar på svårigheten med att använda ett ord som går i riktningen "rättvisa" i stället för "rättfärdighet" i ett

sådant här sammanhang: det ligger ju nära till hands (allmänspråkligt) att Guds *rättvisa* skulle innebära att han fullbordar *straffet* över syndarna. Det är Gamla testamentet som ger en av betydelserna i Guds *rättfärdighet* som Guds räddande verksamhet (***Jag låter min rättfärdighet komma nära, den är inte långt borta, min frälsning dröjer inte.*** Jes 46:13). Att byta den "bibelspråkliga" termen *rättfärdighet* mot *rättvisa* gör det ännu svårare att uppfatta sådana sammanhang inom Bibeln.

Eskola kritiserar också att *rättfärdiggörelsen* (1917) eller *rättfärdigförklaringen* (FB) översätts *tehdä syyttömiä*, "göra oskyldiga". I allmänspråket kan ju oskyldig betyda "friad i brist på bevis" – och den Guds *rättfärdighet* som kommer till syndaren enligt Romarbrevet är något mycket mera positivt än att "komma undan".

Det är visserligen mycket vanskligt att jämföra betydelser och nyanser i tre språk samtidigt (varav ett antikt), men åtminstone det kan sägas att det nog inte går att "översätta" Paulus till "vardags- och allmänspråk" med framgång om det är sant att han "utnyttjar språkets uttrycksmöjligheter intill gränsen för det tillåtna" när han förkunnar *Guds rättfärdighet*.

-- Också på svenska rör det på sig gällande Nya testamentet. *Svenska Bibelsällskapet* meddelar att man avser att göra en nyöversättning av Nya testamentet till 2026: 500 år efter den första svenska översättningen. Hur den hanterar uttryck som *rättfärdighet* eller *rättfärdiggöra* återstår att se.⁴

⁴ Man kan redan ladda ner en "pilotöversättning" av Markus evangelium på www.bibelsallskapet.se. Man förvånas här över uttrycket att Johannes förkunnade ett dop till "förändring" (1:4) (omvändelse, sinnesändring). Nedslående är att Guds Ande kallas "den heliga

Spänn bältet om livet och håll lamporna brinnande (Luk. 12:35).

Den som vill bege sig ut på resa får inte ha långa och vida kläder, utan måste bära en åtsittande dräkt. Så säger Kristus här: "Var redo och ge akt på hur det avlöper. Ha ljus i era händer. Var väl rustade, för inget är säkert. Döden kommer till ert hus, men när stunden är inne är er obekant. Vänta därför på denna stund."

Man ska arbeta, som skulle man leva här för evigt, och dock vara så sinnad, som skulle vi denna stund dö. Det är att ha livet ompsamt när vi väntar brudgummen Kristus. Men denna lära slår oss till marken och driver oss till bättring, för ingen är så redo och rustad att han med glädje kan vänta på Herrens dag. Den värste fienden, vårt eget kött, älskar vi ju så att vi inte gärna vill dö.

Den som inte inser att han ännu inte är så beredd, så ompänd, som han skulle vara, han må blott ropa till Gud och klaga däröver för honom. Han vill overse med detta. Men om vi inte frågar efter detta och är säkra, så förlåter Gud oss inte, utan har detta i åtanke till vår ofärd.

Gud kan väl fördrå vår svaghet, men ondska och nådeförakt kan han inte tåla. Den som blott erkänner att han inte är redo såsom han borde vara, han må bekänna detta inför Gud och be om bistånd, att vi måtte ha våra liv ompända. Då vill Gud vara oss nådig, hjälpa och förlåta oss (Luther i Resekost, 1961, s. 180-181).

anden" (3:29) med litet "h" och litet "a", liksom i NT 1981. Förvirrande är att svenskarna ändå skriver "Anden" (1:10) med stort "A" när namnet står utan bestämmningar ...

Femte sönda- gen efter pingst

Var barmhärtiga

Av André Djupsjöbacka

Vid samma tid kom några och berättade för Jesus om galileerna vilkas blod Pilatus hade blandat med deras offer. Han svarade: Tror ni att de galileerna var större syndare än alla andra galileer, eftersom de fick lida så? Nej, säger jag er. Men om ni inte omvänder er, går ni alla under som de. Eller de arton som dog när tornet i Siloam föll över dem, tror ni att de var mer skyldiga än alla andra som bor i Jerusalem? Nej, säger jag er. Men om ni inte omvänder er, går ni alla under på samma sätt.”

– Luk. 13:1-5 –

Det centrala temat i dagens text är hur Gud straffar människans synd. Enligt Bibeln straffar Gud synden under den yttersta domen, och detta borde inte vara obekant för någon kristen. Mer förvånande är kanske att Guds straff också sker här i tiden. Denna text kommer att behandla hur synten på Guds straff ser ut i Nya Testamentet, Gamla Testamentet och även under kyrkohistorien och enligt Luther. Efter denna introduktion ska vi till sist gå tillbaka till dagens text.

Att Gud kommer att straffa syndarna under den yttersta domen är en av kristendomens centrala läror, och för de flesta kristna är detta knappast någonting oklart eller obekant. Mänskligheten ska under domens dag delas upp i två delar. På den ena sidan har vi de rättfärdiga, på den andra sidan de orättfärdiga. De rättfärdiga har genom tron tvättats rena och

vita i lammets röda blod, medan de orättfärdiga står kvar som orena genom sina smutsiga gärningar och tankar, och de kastas därför i den eviga elden och det oändliga mörkret. Detta tema behandlas kanske mest utförligt i Matt 25 och Upp 20, trots att det skymtar fram här och där i varje bibelbok i Nya Testamentet.

Att Gud straffar syndarna i den yttersta domen torde alltså vara bekant. Däremot tror jag att det för kristna är mer obekant att Gud också straffar här i tiden. Det är på ett sätt inte så konstigt att denna lära lätt faller i glömskan. I Nya Testamentet ligger huvudfokus på Guds straff i samband med den yttersta domen. Det skulle vara mycket tidskrävande att räkna upp alla bibelord som klart hänvisar till straffet vid den yttersta domen, medan hänvisningar till Guds straff här i tiden är betydligt mer sparsamma i Nya Testamentet. Men, de är inte helt

frånvarande. I 1 Kor. 11:30 förklarar Paulus hur några av församlingsmedlemmarna i Korint insjuknat och till och med dött på grund av att de mottagit nattvarden på ett ovärdigt sätt. I en berättelse i Apg. 5 griper Gud in och straffar Ananias och Safira med döden för att de överdrivit storleken på sina frivilliga donationer. På samma sätt tar Gud i Apg. 12:23 livet av konung Herodes som en direkt konsekvens av hans hädelse. Nya Testamentet gör inte upp med läran om en Gud som straffar här i tiden, trots att den får stå i skuggan av straffet vid den yttersta domen.

Vi ser nu att tanken på en Gud som straffar också här i tiden skymtar fram i Nya Testamentet. Varifrån är denna idé hämtad? Från Gamla Testamentet. Nya Testamentet har ett starkt fokus på Guds straff vid yttersta domen, och ett svagt fokus på Guds straff här i tiden. Gamla Testamentet har tvärtom ett starkt

fokus på Guds straff här i tiden. Denna uppfattning finns med direkt från början och är helt grundläggande för hela den gammaltestamentliga världsbilden. När Adam och Eva syndar i Edens lustgård slår Gud dem med förbannelser. När människornas ondska blir för stor dränker Gud dem i syndafloden, och det sexuella förfallet i Sodom och Gomorra, som tar sitt yttersta uttryck i homosexualitet, straffas med eld från himlen. När Gamla Testamentets historiska böcker ska förklara nationella katastrofer uppfattas dessa nästan konsekvent som Guds straff för Israels synder. Och mest avslöjande av allt, i slutet av Mose lag finns ingen hänvisning till den yttersta domen. Enligt Mose lag kommer Gud att straffa ett laglöst Israel med krig, slaveri, pest och hungersnöd, och detta kommer att ske i historien, det kan i princip ske när som helst, inte under en avlägsen domedag

långt borta i framtiden. Gamla Testamentet talar ofta om Guds rättfärdiga domar, och Gud kallas för den rättfärdige domaren, men Guds dom uppfattas vanligtvis som någonting som sker kontinuerligt under historiens gång, inte som en slutgiltig händelse vid tidens slut.

Senare i Gamla Testamentet, i profetböckerna, börjar läran om en yttersta dom gradvis uppenbaras. För profeterna finns ingen konflikt mellan en Gud som straffar i tiden, och en Gud som slutligen också straffar vid den yttersta domen, utan de hör naturligt ihop. På samma sätt som Gud alltid straffat sina motståndare och visat nåd mot sina egna, på samma sätt förutspår profeterna en dag i framtiden, Herrens dag, när hedningarnas arméer omringar Jerusalem. Den dagen kommer allt närmare, och under den dagen ska Gud gripa in och döma alla hedningar och sitt eget folk. En

mindre skara av såväl hedningar som israeliter ska överleva, och därefter ska det inte längre finnas några krig, ingen orättvisa, ingen sjukdom och ingen svält. Den yttersta domen blir bara en naturlig förlängning av den straffande och ingripande verksamhet som Gud alltid har hållit på med. I Gamla Testamentet förekommer läran om den yttersta domen tydligast uttryckt i Dani-els boks sista kapitel.

Läran om den yttersta domen spelar en mycket viktig roll. Vi kan allihopa i vardagen se hur det kan gå bra för de som gör ont, och dåligt för dem som gör gott. Hur kan en rättvis Gud tillåta sådant? Denna brännande frågeställning var bekant för flera gamlamenteamentliga författare, till exempel i Pred. 8-9, Ps. 73, profeten Habackuk och förstås hela Jobs bok. Läran om den yttersta domen som ger det slutliga svaret på frågan. Som människor känner vi inte

till alla detaljer. Det kan vara omöjligt att veta hurudana förutsättningar människor har eller varför de gör som de gör. Gud däremot vet och ser allt. Vid den yttersta domen ska alla sådana dolda detaljer bli uppenbarade, och sådana syndare som i tiden lämnades ostraffade kommer att uppväckas, så att de kan straffas. Gud är en sträng och rättvis domare.

Är inte läran om Guds straff provocerande och sårande? Kan en predikant verkligen förkunna att vardagens olyckor kan vara Guds tuktan och ett resultat av synd? Åstadkommer inte denna lära en bild av en mörk, sträng och osympatisk Gud? Det som förvånat mig är hur Gamla Testamentets författare ändå så konsekvent upprätthåller denna gudsbild. När Israels och Juda profeter en gång predikade sin stränga domsförkunsel kunde till exempel belägringen av Jerusalem och den babyloniska

fångenskapen ha varit en levande erfarenhet för de första åhörarna. De kan verkligen ha upplevt mödrar som äter sina egna barn för att inte svälta ihjäl, de kan ha sett släktingar våldtas och förslavas och själv kan de ha förts i kedjor till Babel. Lidandet måste ha gjort folk vansinniga. Föreställ dig nu att du är en av dessa fångar, och medan du sakta förs mot Babylons höga murar, nedslagen och apatisk av allt lidande, då uppenbarar sig en profet, som hävdar att allt detta lidande är resultatet av att Guds tålmod till sist tog slut. Hans vredes bågare skulle nu tömmas. Hur skulle du ta det? Skulle du i vrede eller avsky vända dig mot Gud, eller skulle du hellre tro på en sträng Gud, en Gud som verkligen har makten att straffa, men också makten att en dag upprätta? Judarna valde uppenbarligen det senare alternativet. Att de, som upplevt ett sådant lidande, klarade av att upprätthålla läran om en

straffande Gud är ett avgörande argument för att denna lära är någonting som inte ska gömmas undan bara för att den kan verka sårande. Vi får i detta sammanhang också minnas att situationen var lika verklig för församlingsmedlemmarna i Korint. När Paulus förklarar att vissa församlingsmedlemmar dött på grund av ett ovärdigt nattvardsbruk var dessa med stor sannolikhet tidigare släktingar och vänner till de församlingsmedlemmar som mottog brevet.

För en tid sedan läste jag *Theofanes krönika*, en medeltida krönika från 800-talets Konstantinopel, skriven av munken *Theofanes*.

När Theofanes ska förklara nationella katastrofer, dåliga kejsare, svält, pest, slaveri och territorium som gradvis förloras till det expansionistiska islamska kalifatet, då går han tillbaks till samma, mycket gamla tolkningstradition.

Förklaringen till katastroferna ligger i folkets synder, medan de få glimtarna av ljus och hopp kommer som ett resultat av Guds nåd och de heligas förböner. Dylika medeltida krönikor avslöjar att detta sätt att tolka verkligheten var aktivt långt efter att Gamla och Nya Testamentets böcker skrevs ner. Också för Luther var det självklart att Gud straffar här i tiden. Detta skymtar fram till exempel i *Stora Katekesen*, i förklaringen till Guds tio budord, där Luther flera gånger intygar att Gud straffar lagövertredelser med straff också här i tiden.

Vi närmar oss slutet, och ska gå tillbaka till dagens text. Vad är dess egentliga poäng? Det kan knappast vara att kritisera läran om en Gud som straffar i tiden, eftersom denna lära i övrigt drivs i hela Bibeln.

Vad är då alltså poängen?

Jo, läran om Guds straff här i tiden kommer ibland med en

baksida, och denna baksida kritiserar Jesus i dagens text. Det är nämligen möjligt att misstolka läran om Guds straff. Detta går ut på att man observerar andra människor som det går dåligt för, och så observerar man sina egna, rätt goda, omständigheter. Då är det lätt hänt att man drar slutsatsen att de övriga var grova syndare, medan man själv står på god fot med Gud. Läran om den straffande Guden är till för att väcka syndare, men om den missförstås på detta sätt blir resultatet det motsatta, och syndaren går allt längre i sin säkerhet och syndasömn. Detta gjorde Jesu motståndare i dagens text. De observerade de galileer som Pilatus mördat, och tornet som fallit i Jerusalem, och de konstaterade att de själva kommit undan med i livet med behåll. Därefter drog de slutsatsen att de som dött var större syndare än de, och att de själva därmed måste stå på god fot med Gud. Detta är ett

missbruk av läran om den straffande Guden. När läran om den straffande Guden fungerar som den ska blir varje olycka en påminnelse om den annalkande domen. Varje bil som ligger i diket och varje allvarlig sjukdom blir en påminnelse: Om det inte vore för Guds nåd och tålmod, kunde det ha varit jag.

Till sist: Hela budskapet med den straffande Guden skulle vara stympat om det inte vore för löftet om upprättelse. På samma gång som Gamla Testamentets profeter varnar för straffet som varje dag kommer närmare avslutas budskapet sällan där. Tvärtom varvar ofta Gamla Testamentets profeter hotet med Guds straff med löften om upprättelse. Detta avslöjar att den lutherska traditionen med att förkunna både lag och evangelium har mycket gamla anor, och likheten med Gamla Testamentets profeter är slående. En annan viktig poäng är att Guds straff

ibland tolkas som ett tecken på hans godhet, eftersom han kan använda dylika stränga straff för att tukta de sina och återigen föra dem tillbaka på den smala vägen framåt. Det är som psalmisten säger: **"Innan jag fick lida gick jag vilse, men nu tar jag vara på dina ord"** (Ps. 119:67).

1. Kom nu, fattiga och rika, nära eller fjärran från – se Guds nåd för alla lika, uppenbarad i hans Son! Höga, låga, gamla, unga, han åt er utgiven är. Kom nu att den nåd besjunga som för intet bjudes här!

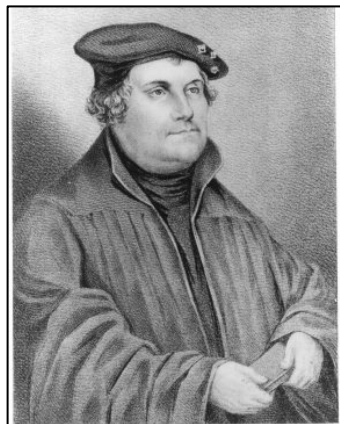
2. Konungarnas Konung tager själv en tjänaregestalt, och vår svaghet han fördrager, fastän Herre över allt. Gjord till synd för oss, han lider straffet som vi lida bort för evinnerliga tider. O, hur underbart och stort!

3. O, så kom nu, skynda alla här vid nådens glädjebud att tillbedjande nedfalla för vår Konung och vår Gud! Hylla Sonen! Han är värdig lov och pris och starkhet, ja, han allena är rättfärdig. Lov och pris, halleluja!

SH 215

Text: Lina Sandell

Melodi: Charles C Converse

Egenrättfärdigheten förstör tron

Bygget av Svarta klostret i Wittenberg påbörjades av augustinermunkarna i början av 1500-talet. Det var hit augustinermunkens *Martin Luther* sändes 1507, och det var här han bodde, studerade och undervisade resten av livet. Där bodde ett antal munkar åtminstone till 1525 (då byggnaden blev familjen Luthers hem), och 1523—1525 föreläste

Luther över 5 Mosebok för ”bröderna” i klostret.

Vi har inte någon utläggning av Luther av Luk 13:1—5 (evangelietexten för det här numret) – så är det ofta med 2 och 3 årgångens texter. Däremot hänvisar han till Luk 13:4—5 i sin utläggning av 5 Mos 9, som återges här.

Luthers kommentar till 5 Mos. 9⁵

4 När Herren din Gud driver undan dem för dig, får du inte säga i ditt hjärta: ”Det var på grund av min rättfärdighet som Herren lät mig komma in i detta land och ta det i besittning.” Det är nämligen ogudaktigheten hos dessa folk som gör att Herren driver bort dem för dig. **5** Det är inte genom din rättfärdighet eller ditt hjärtas rättsinnighet som du går

⁵ St. Louis-utgåvan III, 1454—1457.

för att ta deras land i besittning, utan det är till följd av ogudaktigheten hos dessa folk som Herren din Gud driver bort dem för dig och så uppfyller vad han med ed har lovat dina fäder Abraham, Isak och Jakob. 6 Du ska veta att det inte är för din rättfärdighets skull som Herren din Gud har gett dig detta goda land till besittning, för du är ett hårdnackat folk (5 Mos. 9:4-6).

I det här kapitlet skär Mose av det tillfälle att bryta mot Första budet som kallas andligt högmod, högmodet över rättfärdighet och förtjänst. Det vill säga att förlita sig på egna gärningar, vilket är ytterst skadligt och den största fienden till tron och förlitandet på Guds barmhärtighet. Mose angriper högmodet med många ord i hela det här kapitlet. Högmodet är att stjäla Guds ära, för det är omöjligt att samtidigt berömma sig av Gud och hans

barmhärtighet, och att berömma sig själv för sin egen rättfärdighet och egna gärningar. Mose angriper egen rättfärdigheten med tre starka argument:

För det första var det på grund av kanaanéernas ogudaktighet som de blev bortdrivna, inte för israeliternas rättfärdighet (9:5a). Vi ska lära oss av det här stället, när vi ser att andra blir straffade, antingen genom oss eller genom andra. Slutsatsen är nämligen inte: du straffar andra, alltså är du rättfärdigare än de. I så fall måste man anse tornet i Siloa, som dödade många (Luk. 13:4), som rättfärdigt. Det är ju Gud som straffar de ogudaktiga, oberoende om det sker genom ett torn, genom eld, vatten, vilddjur, genom dig eller andra människor, det spelar ingen roll: det handlar om ingenting annat än att rättfärdig Gud straffar de ogudaktiga.

För övrigt ska du låta varna dig av det exemplet, det är för

att varna oss som den ogudaktiga straffas, enligt Kristi sammanfattning: **Men om ni inte omvänder er, går ni alla under på samma sätt** (Luk. 13:3 och 5). På samma sätt förmanar Paulus hedningarna att inte förhäva sig när de ser judarnas fall: **För om Gud inte skonade de naturliga grenarna ska han inte heller skona dig ... Annars blir också du bortskuren** (Rom. 11:21—22). Och i samma brev: **Men menar du att du ska komma undan Guds dom, du människa som dömer dem som handlar så och själv gör samma sak?** (Rom. 2:3). Dessutom finns ett utmärkt uttalande av sankt Gregorius: När vi ser någon synda, ska vi framför allt gråta över oss själva i deras olycka, eftersom vi antingen själva har fallit på samma sätt, eller kan göra det. Någon har sammanfattat det i en latinsk vers: *Aut sumus, aut fuimus, aut possumus esse, quod hic est.* (Vi är, var, eller kan vara,

vad denne är.) Och i biografiska berättas att när han hörde att någon fallit, sade han: Igår han, idag jag. ...

När de ogudaktiga straffas genom oss ska vi vara fulla av barmhärtighet och medlidande, och minnas att vi är Guds redskap som kanske kastas som en gren i elden efter att de onda har straffats genom oss.

För det andra angriper Mose egenrättfärdigheten med hänvisningen till **eden han gav Abraham, Isak och Jakob** (9:5b). Ingenting kraftigare kan ju sägas mot egenrättfärdigheten, för var var israeliterna när Gud lovade landet Kanaan till deras fader Abraham, när han ännu var barnlös och utan hopp om efterkommande? När de äger landet genom Guds löfte, så är det inte genom egen förtjänst och egen rättfärdighet, utan av Guds rena nåd och godhet, som han strör ut över ovärdiga, som inte ens var födda. Varför gav han nämligen

löftet? Kanske för att de som föddes 430 år senare skulle förtjäna det? Verkligen inte: han som har gett löftet av ren godhet har också fullbordat sitt ord av idel barmhärtighet.

Samma argument använder Paulus när han kraftigt bevisar i Galaterbrevet och Romarbrevet att rättfärdigheten som Gud utlovat, kommer av hans barmhärtighet och inte av förtjänst: **Men vi vet att människan inte förklaras rättfärdig genom laggärningar utan genom tro på Jesus Kristus** (Gal. 2:16). **En enda sak vill jag veta från er: fick ni Anden genom laggärningar eller genom att lyssna i tro?** (Gal. 3:2). **För vad säger Skriften? Abraham trodde Gud, och det räknades honom till rättfärdighet** (Rom. 4:5).

För det tredje motbevisar Mose egenrättfärdigheten med israeliternas egen erfarenhet: **För du är ett hårdnackat folk** (9:6). De har verkligen inte förtjänat landet

genom att vara hårdnackade, utan det var nära att de hade gått under i öknen när Gud vredgades: **Då lyfte han sin hand mot dem och svor att låta dem falla i öknen, att låta deras barn falla bland hednafolken och spridas ut i länderna** (Ps 106:26f). Det var nära att Gud hade riktat sitt löfte i stället till Moses efterkommande. (4 Mos. 14:12) Ja, han förgjorde ju alla till sista man i öknen, utom Josua och Kaleb, och varken Mose eller Aron fick komma in. Så långt ifrån är det att de skulle få landet för sin förtjänsts skull, motsatsen skedde ju när deras förtjänst räknades. Samma argument använder också Paulus: **Om de som håller sig till lagen blir arvingar, då är tron meningslös och löftet upphävt. Lagen framkallar ju vrede** (Rom. 4:14f). Du ser att Mose och Paulus använder samma Andens dialektik mot gärningsrättfärdigheten och för Guds nåd och barmhärtighet.

Allt detta är skrivet för att undervisa oss att förstå, att olyckan som kommer över de ogudaktiga är förtjänt, och vidare, att när den inte kommer över oss, utan vi har goda dagar, så har vi inte vår rättfärdighet att tacka för det, utan Guds godhet, skänkt och utlovad från evigheten, fastän också vi förtjänar motsatsen. Det står nämligen fast, att ingenting gott kommer till oss för vår rättfärdighets skull, utan för att Gud vill uppfylla sitt ord, som han beslutit i evigheten, och så att vi inte ska vara uppblåsta och göra en avgud åt oss av vår rättfärdighet, utan i stället veta att vi har En Enda Gud, som vi får allt av gratis av ren godhet, utstrött över oss ovärdiga, som patriarken Jakob bekänner: **Jag är inte värdig all den nåd och trofasthet som du har visat din tjänare** (1 Mos. 32:10). Det vill säga ovärdig inte bara en stor nåd, utan varje bevisad nåd, hur liten den än kunde vara.

Men gudsfruktan förenad med förnöjsamhet är verkligen en vinst. – 1 Tim. 6:6 –

En sådan man håller man rättmätigt för rik som fruktar Gud och lever i tro. I sin salighet är han nöjd med vad Gud ger honom, och han äger det i Gud och på ett ärbart sätt, utan att förorsaka förlust och skada åt någon. Han har en stor skatt som heter "Guds välsignelse" och även om han vore fattig äger han ändå tillräckligt i den. Han vet att människan inte förmår något annat än att äta och dricka. Det hjälps inte ett skvatt fast vi bekymrade och arbetade hur fruktande som helst, ifall Gud inte välsignar våra förehavanden. En gulden, som Gud ger, betyder för en kristen mer än en rik girigbuks alla skatter på jorden. Den kristne har ju den där vackra skatten hemma hos sig: Guds salighet.

Tillräckligt betyder att vi har ett lugnt och stilla hjärta som är riktat mot Gud.

WA 22, 128

Vilken roll har konspirationsteorier i en kristen världsbild?

Av Joakim Förars

Konspirationsteorier är ett ord som väcker många associationer. Det som är hemligt fascinerar, väcker undran och utmanar. Det har potential att ge nya förklaringar, men kan också vara skräck. Många gånger har historien tagit sig en ny vändning till följd av konspirationer, alltifrån mordet på Julius Caesar till förintelsen. Ännu oftare har det ryktats om konspirationer utan att det kunnat bevisas, eller att ens några rimliga indicier har framlagts, och inte sällan sprids de mest excentriska teorier. Vissa människor dras till dessa teorier som bin till honung. Jag har en god vän som tror på praktiskt taget allt i den vägen, och sådant gör att många automatiskt förknippar ordet med falska teorier.

Undersökningar har visat att kristna är mer benägna att tro på konspirationsteorier än andra. Vad beror det på, och är det ett problem? Hur skall vi riktigt förhålla oss till fenomenet?

Man kan inte säga något a priori om en teori bara för att den hör till denna kategori. Det faktum att flertalet konspirationsteorier är falska ger anledning till vaksamhet, men inte

nonchalans. Också religiösa teorier är i de flesta fall falska. Men det finns åtskilliga iakttagelser som är värda att göra.

Det är viktigt att inte okritiskt föra vidare obestyrkta teorier eller att ägna dem ett överdrivet, osunt intresse. Sådant skadar vår trovärdighet. Vi måste söka efter bevis, utöva källkritik och jämföra med alternativa förklaringar. I stället för att fixeras vid olösta frågor, förbryllande detaljer och anomalier skall vi se till helhetsbilden. Ifall man prövar teorier enligt rationella kriterier och undviker sensationslystnad har man goda förutsättningar att undvika fallgropar, det må gälla konspirationer eller vad som helst.

Övertalningsdefinition

Den ganska vildvuxna flora av grundlösa och ibland bisarra teorier som finns vid sidan av många korrekta teorier är alltså en orsak till att ordet konspirationsteori fått en negativ klang, trots att innebörden i själva verket är neutral. Men det används också ofta nedsättande för att man vill avfärda en teori genom att försöka förknippa den med komprometterade teorier. Det finns dessutom sådana som försöker förändra definitionen så att ordet skall få innebörden "grundlös teori om sammansvärjning". Engelska *Wikipedias* artikel "*Conspiracy theory*" är ett tappert försök till det. På det sättet kan man lätt avfärda välunderbyggda teorier, eftersom den ursprungliga definitionen hänger med så pass mycket att det känns berättigat att använda ordet konspirationsteori, men samtidigt blir teorin illegitim pga. ordets nya innehåll. Det är en s.k. övertalningsdefinition. Genom att kontrollera språket kan man kontrollera tankar, som **Orwell** framhöll.

Ett kriterium på en konspiration är att man medvetet överenskommit om att i hemlighet verka för ett suspekt eller

olagligt mål. Hit hör alltså inte att vissa samhällsskikt drar åt samma håll pga. delade intressen och värderingar, såsom journalisternas starka vänstersympatier eller läkemedelsindustrins ekonomiska intressen av att vissa mediciner används och inte andra. Troligen inte heller delar av statsförvaltningens (*the deep state*) antipatier mot och obstruerande av **Trump** (det beror på hur de går till väga). Många gånger är det oklart hur mycket hemlighetsmakeri kritiker tillskriver de mäktiga krafter som sägs arbeta för tvivelaktiga ändamål. Poängen är snarare att makten utövas utan vårt inflytande och med bristfällig debatt.

Varför är kristna mer benägna att tro på konspirations-teorier?

En central orsak är säkert att kristendomens fiender är de främsta makthavarna idag. Det är vanligen makthavare som utpekas, då de har bäst förutsättningar att konspirera framgångsrikt. Eftersom de dominerar eliterna finner man det inte så långsökt att anta att de kan samarbeta i det fördolda. Att lägga korten på bordet är inte alltid en god strategi, och hemlighetsmakeriet blir nödvändigt, eller åtminstone önskvärt, då de i ett demokratiskt samhälle strävar efter att pracka på en oförstående och motspänstig majoritet sina pionjärståndpunkter. Hur försiktigt de måste gå till väga illustreras av att de i sin kamp mot yttrandefrihet alltid ger en läpparnas be-kännelse till detta ideal, och säkert lyckas intala sig själva att de följer det, hur tydlig deras position än är.

Nära sammanhängande med detta är förtroendet för mass-media. Endast 17% av amerikanska protestanter anser att massmedia rapporterar om religiösa frågor på ett korrekt sätt. Förmodligen avviker siffrorna inte så mycket angående övrig rapportering. Bland republikaner är det bara 10% som har

ganska eller mycket stort förtroende för massmedia (ännu år 2000 var det 44%). När massmedia förbrukat sitt förtroende klingar deras försäkran att etablissemangen inget har att dölja för döva öron.

Historiesyn

En annan orsak är vilken historiesyn man har. Historiska förklaringar kan indelas i tre kategorier:

a) Idéhistoriska

NYA IDÉER FÖRÄNDRAR SAMHÄLLET. Genom den tro han gav upphov till gav Jesus inte människorna bara ett nytt gudsförhållande, kristendomen fick också vittgående sociala, politiska, ekonomiska och kulturella följder. När *Aristoteles* slog igenom ledde det till stora förändringar i Västeuropa, bl.a. den vetenskapliga revolutionen och sekulariseringen har på olika sätt en bakgrund i den process han satte igång. Och *Karl Marx* satte världen i brand med sina läror. Idéhistoriska förklaringar var mycket vanliga förr, vilket bl.a. hänger ihop med att vissa andra faktorer hade mindre inflytande då den tekniska utvecklingen inte kommit igång på allvar.

b) Strukturella

EKONOMISKA, SOCIALA OCH TEKNOLOGISKA FAKTORER påverkar hur vi ser på omvärlden och hur vi handlar. Marxismen är den kändaste av dessa teorier.

c) Personliga

ENSKILDA MÄNNISKOR PÅVERKAR SIN OMGIVNING genom de val vi gör. Är man i en inflytelserik position kan man påverka väldigt mycket. De stora personligheterna, genierna, kan ha ett oerhört genomslag. "Sveriges historia är dess konungars", skrev [den svenske författaren och historikern *Erik Gustaf*] *Geijer*

[1783-1847]⁶. [Hans skotske kollega **Thomas**] **Carlyle** [1795-1881] har gett (ett något extremt, men läsvärt) uttryck för denna syn i *Om hjältar och hjältedyrkan*.

Alla aspekter inverkar och samverkar, men man har olika uppfattning om vilket som är den yttersta orsaken. Av dessa brukar kristna föredra a och c, medan b pga. sin materialism inte är så gångbar. Tron tar sig uttryck i gärningar, därför är idéer viktiga. Människan är ansvarig för sina handlingar och drivs inte bara hjälplöst med, därför är mänskliga aktörer viktiga. Bibeln framhåller enskilda personer som historiskt avgörande (1 Mos. 22:18; 2 Kon. 19:34; Jer. 1:10; Apg. 26:18). Av dessa förklaringar ger c mest utrymme för konspirationer (det finns avsikter bakom mycket som händer) och b minst (människor är ofta objekt snarare än aktörer). Då b i vår tid blivit det vanligaste alternativet är kontrasten mellan kristna och icke-kristna tydlig.

En faktor som också inverkar är att troende är oroad över samhällsutvecklingen, inte minst att det blir trångt för kristna och vi löper risk för förföljelse. Det ger ett behov av att identifiera fienderna och deras arbetsmetoder. De som är nöjda med systemet tycker att allt är som det skall och har inget behov av att ställa skyldiga till svars. En studie visade att benägenheten att tro på *QAnons* konspirationsteori ökade med mer än 50% om man hört påståendet att kristna kommer att bli förföljda om demokraterna kommer till makten. Det hade inte så väldigt stor betydelse vilket parti man själv sympatiserade med.

⁶ Klamrarna är redaktörens

Syndens roll

Enligt kristendomen är världen fallen i synd. Därför kan man inte ha allt för höga förväntningar på hederlighet, och i så fall får konspirationsteorier lite större plausibilitet. Till detta har det framkastats att också konspirationsteoretiker är syndare, så vad blir slutsatsen? Ifall man utgår ifrån att synden skadar alla människors trovärdighet lika mycket så är det relativism. Alla är fallna – men en del älskar synden, andra korsfäster den dagligen. Vi måste se efter både vad eventuella konspiratörer och konspirationsteoretiker står för. Om de är passionerade i sitt uppror mot Guds lag – vilket är typiskt för det postkristna etablissemangen – så har de ett starkt motiv att **"resa sig och gadda ihop sig mot Herren och hans Smorde"** (Ps. 2:2).

De som i huvudsak kontrollerar informationsflödet har visat sig vara mindre nogräknade med sanningen. Det är nog naivt att tro att massmedia bara är partiska men inte korrupta. När man t.ex. vägrar att rapportera vilka indicier det finns för valfusk i USA och konsekvent påstår att allt är gripet ur luften ljuger man själv. Statsvetaren **Paul Kengor** skriver om en uppdatering i Pennsylvania där 570 000 röster tillkom, varav 99,4% tillföll **Biden**. Detta otroliga fenomen ignorerades helt av mainstreammedia. När sådant tystas ner handlar det inte om partiskhet, det är större saker det handlar om. Eller tänk på hur etablerade medier konsekvent kallar invandringskritiker främlingsfientliga – därtill instruerade av den uppburna stiftelsen *Expo*, med rötter i våldsvänstern och notoriska brunsmetare (bl.a. **Halla-aho** påstås vara fascist). Denna sorts förtal är inte partiskhet, det är ohederlighet.

Varför är människor partiska? Det finns många orsaker, en del harmlösa, men en viktig orsak är att den fallna människan

hatar sanningen (Joh. 3:19-21; Rom. 1:21). När massmedia vänder sig emot kristna värden och låter sin inställning färga vad de skriver är det ingen oskyldig partiskhet.

Ibland hindras konspirationer av att samvetet manar folk att tala sanning, men dessvärre formas samvetet i hög grad av ens tro, värderingar och intressen. Varför skulle vänstersinnade globalister lyda kristnas samveten? De tycker att deras agenda är rättfärdig. Det är inte ovanligt att man anser att ändamålet helgar medlen, åtminstone då mycket står på spel – och konspirationer handlar vanligen inte om så drastiska saker som mord, utan snarare hemlighållande, manipulation, svartmålning, lögn och regelbrott. Om samvetet och visseblåsare vore ett effektivt skydd mot konspirationer skulle den organiserade brottsligheten få det svårt.

Och även om bevisen finns är det inte sagt att de gör något intryck. Hur lätt en konspiration kan tystas ner illustreras av Estonia-katastrofen. Den officiella versionen att fartyget sjönk för att bogvisiret öppnades av stormen är omöjlig och ignorerar avgörande fakta och vittnesmål, och tydligen förstörde man bevismaterial. Än mer genomskinligt blev det när man förbjöd dykningar med hänvisning till gravfrid – något som de anhöriga motsatte sig och som är unikt i sjöfartshistorien. Numera har vi också fotobevis på att fartyget hade stora hål på sidan. Ordföranden i den estniska utredningskommissionen, **Margus Kurm**, säger att Estonia inte sjönk på det sättet som man gör gällande i den officiella slutrapporten. "Den verkliga orsaken till katastrofen är känd, men den har man avsiktligt dolt i 26 år och man vill även fortsättningsvis dölja den." Det anmärkningsvärda är inte bara vad som hände och hur man försökte förklara det, utan att massmedia spelade med i stället för att ställa de ansvariga mot väggen (säkert mer av lojalitet,

naivitet och rädsla för att avvika snarare än att alla skulle vara invigda och lovat tystnad). Tydligen kan regeringen få en hel yrkeskår att tiga.

Hur mycket händer bakom ytan i andra frågor då detta är möjligt? Vi behöver inte spekulera, men det är uppenbart att allmänheten kan hållas ovetande om konspirationer och att förtroende för mainstreammedia inte är berättigat.

Konspirationsteorier inget nytt

Även om ganska många tror på ogrundade teorier, och en del har en sällsam benägenhet att tro på alla konspirationsteorier de hör talas om, inklusive de mest knäppa saker, så är detta inte så mycket att oroas över. Människor har alltid varit lättlurade. Och konspirationsteorier av alla de slag har alltid funnits. **Joseph Roisman** skriver i *The Rhetoric of Conspiracy in Ancient Athens*: "Talarna ... fyllde ofta sina tal med anklagelser om konspirationer som involverade nästan alla aspekter av livet i Athen". Det finns inget som tyder på att konspirationsteorier fått större gehör på sistone, tvärtom är de mindre vanliga än för 100 år sedan och tycks ha varit stabila det senaste halvsekle, enligt statsvetarna **Joseph E. Uscinski** och **Joseph M. Parent** som analyserat *New York Times* och *Chicago Tribunes* insändarsidor över en period på 120 år. De som omfattar konspirationsteorier gör det i allmänhet inte ur skillningslöst.

Större orsak till oro inger godtrogenheten mot mainstreammedia, som är betydligt mer utbredd, också bland kristna. När man läser vad som skrivs om konspirationsteorier blir det väldigt tydligt att det i de allra flesta fall är underförstått att det normalt rör sig om inbillningar, och att man är ute efter att avfärda dem a priori snarare än att företa en

fördomsfri prövning – dvs samma sak som man anklagar konspirationsteoretiker för. Genom att stämpla och avfärda både seriösa och oseriösa kritiker får etablissemangen arbeta mer ostört. Notera att vissa konspirationsteorier nästan aldrig beskrivs som sådana, t.ex. teorin att Trump samarbetade med **Putin** för att komma till makten, som demokraterna satsade stort på.

Summa summarum: de flesta konspirationsteorier är falska och det är viktigt med kritisk prövning. Andra är dock sanna, och vi skall ge konspirationsteorier samma chans som andra teorier utan att påverkas av ordets konnotationer. När allt kommer omkring bemöter Bibeln påståendet att lärjungarna stal Jesu kropp med en annan konspirationsteori – att översteprästerna mutat vakterna att sprida ut denna historia och utövat påtryckningar så att Pilatus lät dem slippa straff (Matt. 28:11-14). Och vi skall vara uppmärksamma på etablissemangets försök att tysta ner diskussion.

Ett ödmjukt tack till alla som det gångna året stött tidningen Lutherläsaren både ekonomiskt och genom förbön!

”Och Gud har makt att ge er all nåd i överflöd, så att ni alltid och i allt har nog av allt och kan ge i överflöd till varje gott verk” (2 Kor. 9:8).

Styrelsen för Lutherläsarna r.f.

Luthers kommentar över Genesis 11

ENLIGT LUTHERS WORKS VOL. 2.

Översatt till svenska av *Tord Carlström*

1. Hela jorden hade ett enda språk och samma ord. 2. Men när människorna bröt upp och drog österut, fann de en lågslätt i Sinars land och bosatte sig där.

Di har talat om begreppet "österut" tidigare (kap.2). Det är min uppfattning att "öster" är en term för den region som låg närmast österut i förhållande till landet Kanaan. Således kallas araberna i Konungaböckerna för österlänningar (österns söner, 1 Kon. 4:30). Sinar är en plats som är bekant från det 10 kapitlet (10:10). I forntiden gavs det namnet åt den region som senare fick namnet Babel eller Babylon.

3. De sade till varandra: "Kom, så slår vi tegel och bränner det!" Teglet använde de som sten, och som murbruk använde de jordbeck.

Det här är ett tydligt bevis för att staden Babel och tornet byggdes av tegel eller bränd sten, precis som Rom byggdes av tegel. Jag sluter ytterligare att vid den tiden detta var en ny byggnadsmetod, okänd för tidigare släktled, som inte var bekanta med processen att bränna tegel och använde inte bitumen för att fästa teglen med.

4. Och de sade: "Kom, så bygger vi oss en stad och ett torn som har spetsen uppe i himlen. Låt oss göra oss ett namn, så att vi inte sprids ut över hela jorden."

Vad betyder det? Vem satte dessa ord i deras mun, att förutsäga sin egen framtida utspridning över hela världen? De profeterar väl inte likt Kaifas (Joh. 11:49-51) och säger någonting som de inte känner till? Det är allmänt förekommande, såsom Salomo vittnar om någonstans (Ords. 10:24), att de ogudaktiga föutspår det onda för sig, och det som de skyr händer dem. Heseziel deklarerar på samma sätt (11:8-9): **"Ni fruktar för svärdet, och svärdet skall jag låta komma över er, säger Herren, HERREN. Jag skall föra er bort härifrån och ge er i främlingars hand."**

Å andra sidan är inte de gudaktigas hopp meningslöst; utan det som de hoppas och tror kommer säkert att inträffa och inte svika dem. Hur som helst, det förutvetande i det fall vi har framför oss är inte en profetia likt Kaifas; det har en annan orsak.

I sådana stycken följer jag själv vanligen denna regel: på samma sätt som de gudaktigas uttalanden och handlingar inte kan förstås utan deras ande och lynne, så hävdar jag också att de ogudaktigas ord och handlingar inte kan förstås såframt vi inte begriper det sinnelag och lynne hos den ande som driver dem, nämligen satans; och det sinnelaget och lynnet är alltid i motsatt förhållande till både Gud och kyrkan.

Å andra sidan siktar de gudaktigas yttranden och handlingar till Guds ära och kyrkans välgång. Han som jagar efter detta mål kan inte bli lurad av någon som helst inbillning och skenhelighet som satan alltid riktar sina krafter på med ord och gärning. Han som hör saker som inte överensstämmer med Guds Ord ger en riktig beskrivning om han säger att de har kommit från satan. Han har rätt också om han hävdar att de talades i avsikt att föra vilse och döda.

Jag har följt denna regel när jag har bedömt påvens läror. Eftersom jag såg att de inte överensstämde med Guds Ord, fortsatte jag att hävda att hans läror var från djävulen, avsedda att förföra och döda. Inte heller har jag tillåtit mig att vackla från denna övertygelse av någon av de yttre föreställningar med vilka denne skandalösa bedragare har förvillat hela världen. Enär detta är en pålitlig regel för att döma och bedöma Guds och satans ord och gärningar, de gudaktigas och de ogudaktigas, gör vi väl i att följa den också i detta fall.

Ättlingarna till Ham, nämligen Nimrod och de andra, hade intagit området som hade tillfallit Sem, arvtagaren till löftet beträffande Kristus. Eftersom de hade en böjelse till härskarlystnad, hade de en önskan att inte endast driva ut Sems ättlingar men också att grunda ett nytt styre och en ny kyrka. Fastän det inte finns några skrivna anteckningar på vad de gjorde mot den sanna kyrkan, mot Noa själv, kyrkans ledare och mot hans fromma efterkommande, kan det det oaktat förmodas med hjälp av analogi om vi noga beaktar våra motståndare för närvarande. Ty satan, som hetsar de ogudaktiga mot den sanna kyrkan, är alltid den samme.

När därför Noa och de andra gudaktiga mänskorna såg sig hårt pressade och att nya former för gudstjänst infördes, blev de profeter genom en logisk slutledning, för de hade också en bestämd kunskap om straffets art, eftersom den helige Ande varnade dem. De resonerade på följande sätt: "Adam blev inte ostraffad efter att ha syndat i Paradiset, och straffet för hans synd hänger fast vid oss alla ända till denna tid. Kain blev likadant bestraffad för att ha dödat sin broder och för sin onda uppfattning av Gud, tills Gud slutligen förstörde hela världen genom floden. Det är säkert att inte heller dessa människor blir ostraffade för sitt försök till tyranni och för att ha stört

och korrumperat religionen. Men Gud har lovat att inte i framtiden använda en flod." Därför bibehöll de tanken under den helige Andes ledning att ett straff skulle följa: just då dessa människor förenade sina krafter till att förtrycka den sanna kyrkan, så skulle den sanna kyrkan bli bevarad, och de själva bli spridda över hela världen.

Eftersom denna profetia tenderade att ge styrka och tröst åt den gudaktiga kyrkan, spreds den vitt omkring av Noa själv, inte i hemlighet eller på bara en plats utan offentligt och med stort mod. Därför kunde den inte vara okänd för de ogudaktigas generation, som, fastän de självbelåtet underskattade dessa den helige Andes röster, ändå inte kunde strunta i dem helt och hållet. Så går det med de ogudaktiga: fastän de vet att de syndar, och att straffet för synden är nära förestående, övervinner de självbelåtet sin fruktan då deras ondska får övertaget.

Därmed avslöjar orden i avsnittet framför oss ett samvete som är bekymrat men ändå självbelåtet fortsätter med att strunta i straffet. Ett sådant samvete tillskrivs Medea av Ovidius när hon säger: "Jag ser och applåderar de bättre tingen, men jag följer de sämre." Och vi själva hörde en gång Carlstadt säga på denna plats, när han tilldelade en doktorsgrad, att han visste att det var synd att göra teologiedoktorer, men att han gjorde det ändå. Det är ingen obetydlig synd att förhärda sig mot samvetet och att jubla i en synd villigt och medvetet.

Beträffande detta avsnitt förstår vi nu de ogudaktigas och satans sinnelag. Det resulterar i att vi lätt bedömer deras ord. Det är inte tillräckligt att de ogudaktiga ättlingarna till Ham har syndat genom att driva bort de gudaktiga från deras boplatser, utan de skrattar åt straffet och driver gäck med hotelserna de får höra av sin förälder Noa. Likadant skrattar våra

papister försiktigt när vi hotar dem med Kristi ankomst; ty de tänker att om saken skjuts upp tills dess, så klarar de sig bra.

De ogudaktiga i detta stycke handlar just så. Av sin fader Noa hör de att de skall bli bestraffade genom utspridning. "vad?" säger de, "skall vi bli utspridda? Nåja, låt oss bli det då! Men först skall vi bygga en stad och ett torn som minnesmärke över våra framsteg." De tror inte fullt på att deras förskingring skall ske, inte heller är de säkra på att den inte skall ske; och för att visa sitt förakt för den gudaktiga kyrkan förbereder de den nya byggnationen. Det här är därför synnerligen arroganta ord av satan och hans barn gentemot Gud.

Vi lägger märke till att papisterna gör precis det samma. Det är omöjligt för påvarnas tyranni att fortsätta ännu längre, ty Rom är så dränkt med allt slags ondska att den inte kan bli värre såframt den inte blir självaste helvetet. Till råga på detta har de det fruktansvärda avgudadillet, och de sporrar kungar och prinsar att understöda ogudaktighet och till att förtrycka sanningen. Eftersom ingen kan leva i sådana stora synder utan fruktan för straff, till vilket vi också är profeter, bygger de ändå upp ett förtroende och som profeten uttrycker det (Jes. 48:4), lägger de sig till med en panna av koppar och låtsas vara utan fruktan. Det är också därför som de inte minskar sin ogudaktighet utan utövar den frimodigt och förökar den.

Sålunda är den ogudaktiga naturen alltid likadan: den förlöjligar Gud både genom att vara full av hopp och genom att vara full av fruktan. Vi ser att dessa två känslor är blandade hos de ogudaktiga, på samma sätt som de är blandade hos de gudaktiga, som har den sanna tron. Men fastän de gudaktiga fruktar mer än de hoppas, så består ändå deras hopp och tro till slut. Men hos de ogudaktiga tvärtom, även om de också fruktar, fortgår falskheten och ondskan, driver ut fruktan och

gör dem självbelåtna. Följden är att de rusar framåt utan att ta hänsyn till sin egen undergång. Men slutligen inträffar det de fruktar och hoppet sviker dem. Så ser vi att de ogudaktiga ättlingarna till Ham blev usligt skingrade, men Noa och hans folk blev skonade.

Därför skall hela denna beskrivning tillämpas som tröst för kyrkan. Även om kyrkan besväras av de ogudaktiga på diverse sätt, så triumferar den till slut, medan de ogudaktiga går under och är profeter om sin egen olycka, såsom Kaifas var med sitt **"och sedan kommer romarna och tar ifrån oss både vårt tempel och vårt folk"** (Joh. 11:48). Och hos Hosea står det: **"Jag skall straffa dem, så som det är kungjort i deras församling"** (7:12).

5 Då steg HERREN ner för att se på staden och tornet som människorna byggde.

Nu sker det som de ogudaktiga fruktade men ändå självbelåtet struntade i, eftersom, som vi konstaterade, deras ondska härskade. Därför är denna text av teologiskt värde, ty den avslöjar de gudaktigas sinnesstämning såväl som de ogudaktigas. Vi ser att händelsernas gång är denna: medan syndaren är upptagen med att synda och är omsluten av den, ser han inte Gud, talar inte om Honom, är inte medveten om Honom; ty syndaren antar att Gud inte ser och är medveten om vad han gör.

Medan Adam sätter frukten i munnen ger han inte akt på Ordet. Så att om du kunde se in i hans samvete, skulle du se att han inte längre bekymrar sig om Gud och Hans Ord som om Gud var någonting dött och icke existerande. Sålunda beskriver Psalm 10:11 den ogudaktiges tankar synnerligen väl då den konstaterar: "Han säger i sitt hjärta: "Gud kommer inte

ihåg det, han har gömt sitt ansikte, han ser det aldrig." Medan Kain överfaller sin bror och dödar honom, tänker han på samma sätt att Gud sover och märker inte vad han gör. Men detta sker för att Gud är långmodig och bestraffar inte omedelbart de gärningar som förtjänade straff.

Så får även de gudaktiga den uppfattningen att Gud sover och att Han har sina ögon slutna medan de gråter och suckar efter befrielse. Gud skjuter fram deras befrielse, och därför är följande uttryck vanliga i psaltaren: "**Hur länge, HERRE, skall du alldeles glömma mig?**" (13:2). "**Vakna upp! Varför sover du, Herre? Vakna!**" (44:23). "**Lyft din hand, o Gud**" (10:12). Och de utsagor där Gud försäkrar att Han ser människornas gärningar, att ingenting är dolt för Hans ögon, att Han är en Gud som avskyr synder, och liknande, är avsedda som tröst för kyrkan.

Därför talar Skriften här om Guds inställning genom vilken Han inte uppmärksammar de ogudaktigas synd och de gudaktigas böner. Denna inställning uppfattar vi som om Gud i själva verket sover medan Han antingen inte omedelbart bestraffar synden eller genast hör våra böner.

Således sägs i detta avsnitt att Gud kommer ner som om Han inte hade varit närvarande förut, ty medan de ogudaktigas tilltag var intensivt och Noas profetia förlöjligades, tänkte de att Gud var frånvarande och inte visste vad Hams söner företog sig. Men efter att synden var gjord, "kommer Gud ner"; det betyder att då slutligen, blir det klart att Han är närvarande och är arg. Sålunda säger 1 Mos. 22:12: "Nu vet jag att du fruktar Gud", som om Gud inte hade haft någon kunskap tidigare om Abraham.

På samma sätt tror papisterna att Gud är död, att Han inte ser, att Han inte hör och att Han inte är närvarande. Därför är

de självbelåtna i sitt rasande mot kyrkan och sina olika handlingar av förtryck mot den; ty de säger som vi läser i Ps. 73:11: **"Hur skulle Gud kunna veta det? Skulle den Högste ha sådan kunskap?"**

Men som vi konstaterade tidigare, i det tredje kapitlet, är det syndens natur att ligga stilla och tyst en tid medan dagen är het, det är, medan lust och synd regerar och människan är överväldigad och omsluten av satan och inte ger akt på Guds Ord utan struntar i det, som om Gud skulle sova eller helt enkelt inte existerade.

Men mot kvällen, efter dagens hetta, börjar Herren vandra i Paradiset; och Hans röst hörs, inte längre en behaglig och härlig röst, som den var innan synden, utan en förskräcklig röst som Adam inte kunde uthärda. Därför gömmer han sig bland träden och vill varken höra eller se Gud, men kan inte förbli gömd.

Poeterna inbillade sig att själarna blev förskräckta av Cerberus⁷ skällande; men den verkliga fruktan uppstår när den vredgade Gudens röst hörs, dvs. när den känns i samvetet. Då är Gud, som tidigare inte fanns någonstans, över allt. Han som tidigare föreföll sovande hör och ser allt; och Hans vrede bränner, rasar och dödar likt eld.

Dessa är den heliga Skrifts uttryck som man måste vänja sig vid. Gud "kommer ner", inte verkligen eller väsentligen - ty Han är överallt - men Han upphör med att inte ta notis, Han upphör med att vara långmodig, och börjar avslöja, bestraffa och döma synden. Därför ser de självbelåtna människorna som brukade tänka att Han är långt borta, att Han är närvarande och de börjar skälva.

⁷ Cerberus, en fiktiv helveteshund med tre huvuden.

Allt detta är avsett att skrämma oss, så att vi lär att akta oss för synden. Gud kommer inte att strunta i den för alltid; men just genom sin ankomst skrämde och dödade Han slutligen Adam, Kain, och hela världen genom floden, så att en gång skall Han fördärva även oss om vi inte förekommer Honom genom bättring.

För de gudaktiga är dock Herrens nedstigande ytterst angenämt och i högsta grad välkommet; och därför ber de om det ivrigt i brinnande och ständiga böner. Men köttet gör att de ofta har tvivel; ty påven, turken och andra kyrkans fiender förefaller att ha grundat sin makt till den grad att ingen kraft förefaller att kunna besegra dem. Dock kommer Gud en dag att stiga ner och skingra dem alla. Gentemot vår svaghet och de ogudaktigas självbelåtenhet bär Skriften vittne om att Gud slutligen kommer ner, bestraffar, och öppnar sina ögon, öron, och mun. Detta tror de gudaktiga men med en svag tro, medan de ogudaktiga självbelåtet ignorerar det.

Låt oss därför bli varnade av exemplet framför oss och lära oss detta: ju längre Gud står ut med avgudadyrkan och andra synder, och ju längre Han inte tar någon notis om dem, desto mer intolerant kommer Hans vrede att visa sig senare. Därför borde vi se det som stor vänlighet om Han inte låter våra synder vara ostraffade för en längre tid. Ps. 30:5 uppmanar kyrkan att tacka för att Herrens vrede varar "ett ögonblick" och för att Han älskar livet. Den säger: **"Om aftonen gästar gråt, om morgonen kommer jubel."**; och Ps. 89:30, 32: **"Om hans barn överger min undervisning och inte följer mina befallningar,... då skall jag straffa deras överträdelse med ris och deras missgärning med plågor."**

Detta är en nådig vrede när straffet kommer fort och tar oss bort från synden.

Avsändare:

Lutherläsaren
Kristian Norrback
Ginstigen 171,
66100 Malax,
Finland

REDAKTÖR: Markus Engström, Lappfjärdsvägen 8, L5, 64100 Kristinestad, Finland. Tel. +358(0)50-358 97 97.
E-post: mkeengstrom@gmail.com.

ANSVARIG UTGIVARE: Kristian Norrback, Ginstigen 171, 66100 Malax, Finland.
Tel. +358(0)50-919 57 04.
E-post: kijana@mbnet.fi.

REDAKTIONELLA MEDARBETARE: Tord Carlström (Sannäs), Jan-Erik Back (Korsholm), Lars Lövdahl (Vasa) och Tom Lövdahl (Lappfjärd).

LUTHERLÄSARENS WEBADRESS:
www.lutherlasaren.org (OBS, ny adress!)

NYA PRENUMERATIONER OCH AVBESTÄLLNINGAR:

Sänds till ansvarig utgivare: Kristian Norrback, Ginstigen 171, 66100 Malax, Finland. Tel. +358(0)50-919 57 04.
E-post: kijana@mbnet.fi.

LUTHERLÄSARENS BANKKONTO är Nordea, Kristinestad, Finland.
IBAN: FI08 2026 1800 0072 90.
BIC: NDEAFIHH

LUTHERLÄSARNA RF:S FO-NUMMER: 3055254-3.

LUTHERLÄSARENS BOKLÄDA, KONTAKTUPPGIFTER:

Bror-Erik Wikström,
Bölevägen 124, 64240 Böle, Finland. Tel. +358(0)6-225 8144.
Närpes Sparbank, IBAN: FI06 4963 1020 0234 74
BIC: ITELFIHH